

[Ivær Poulsen.]

godt sige rent ud, den almindelige opfattelse ude i befolkningen, at den var politisk begrundet.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg føler mig ikke særlig overbevist om, at den opfattelse, det ærede medlem just gav udtryk for, er den almindelige. I øvrigt er det vel en kendsgerning, at oberstens karriere er standset.

Det ærede medlem spørger, hvem der har ansvaret for, at auditørundersøgelsen ikke førtes videre til en retslig forundersøgelse. Jeg kan dertil svare, at formelt forelå der overhovedet ikke nogen mulighed, for der var intet grundlag for en retslig undersøgelse mod nogen; men skal ansvaret placeres, så placer det hos mig!

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget

forkastedes med 112 stemmer mod 15; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Forslaget til folketingsbeslutning

forkastedes med 114 stemmer mod 15; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Forslaget var hermed bortfaldet.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde [af O. Mathiasen m. fl.].

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1355, fremsættelsen i tidenden sp. 2058).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Hans R. Knudsen): Det forslag til lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde, som er fremsat af medlemmer af socialistisk folkeparti, indeholder en række ændringer, der praktisk talt alle giver udtryk for et ønske om at lempe den ordning, som nu danner rammen om det civile arbejde. Det

kan også siges på den måde, at forslaget tilsigter at gøre civilarbejdet mere tillok-kende.

Må jeg da straks have lov til at betone, at jeg naturligvis er indstillet på, at vi bør respektere de unge mennesker, som af alvorlige samvittighedsgrunde ønsker at aftjene værnepligten ved civilt arbejde fremfor ved militæret. Det er respekten herfor, der danner grundlaget for loven af 20. maj 1933 og for de ændringer heri, der blev gennemført ved loven af 23. april 1952. Når dette er sagt, vil jeg samtidig gerne kraftigt understrege, at det civile arbejde ikke må få en sådan karakter eller en sådan begrænsning, at det kommer til at fremtræde som en lempeligere form for aftjening af værnepligten — for ikke at sige, at det i hvert fald ikke må blive til en præmiering, heller ikke i form af en udenlandsrejse, selv om dens formål er deltagelse i internationalt hjælpearbejde.

Det, der formentlig er det væsentlige i forslaget, er den den del af det, der tager sigte på at tilvejebringe andre arbejdsopgaver for militærnægterne end de nu anvendte. Heroverfor vil jeg gerne gentage, hvad jeg gav udtryk for under min besvarelse af et spørgsmål fra det ærede medlem fru Else-Merete Ross den 18. januar. Alene deres forholdsvis ringe antal, omkring 75, begrænser i høj grad beskæftigelsesmulighederne. I den nugældende lov er der jo i øvrigt ikke fastsat nogen begrænsning af, hvilke arbejder militærnægterne kan anvendes til, bortset fra dem, der tjener militære formål, men når man tager antallet af civile arbejdere i betragtning og den uensartethed, der præger dem, vil det være temmelig begrænset, hvilke arbejder der med rimelighed kan komme i betragtning. Jeg vil gerne sige, at hvis der under behandlingen i tinget eller under et udvalgsarbejde skulle blive peget på andre arbejdsopgaver, skal jeg gerne overveje, om der skulle være praktisk mulighed for at tage nogle af dem op.

Det fremsatte lovforslag rummer også en bestemmelse om, at personer, mod hvis samvittighed det strider at gøre tjeneste i civilforsvaret, skal kunne overflyttes til civilt arbejde. En sådan adgang var man allerede ved gennemførelsen af civilforsvarsloven af 1. april 1949 meget betænkelig

[Indenrigsministeren.]

ved. I det oprindelige af luftværnsudvalget udarbejdede forslag var der givet en sådan adgang, men denne bestemmelse var ikke med i det lovforslag, der da blev fremsat.

Den daværende indenrigsminister begrundede det med følgende ord, som jeg gerne vil gengive efter folketingets forhandlinger 1948-49 sp. 1090. Indenrigsministeren sagde:

„Grundtanken i hele ordningen med civilarbejdspligt er jo den, at personer, mod hvis overbevisning det strider at bære våben mod andre, kan forlange sig fritaget for militærtjeneste, og jeg kan ikke se, at der er nogen som helst grund til at udvide denne fritagelse til også at gælde tjenesten ved den civile hjælpe-tjeneste, hvor der jo ikke er tale om, at de pågældende skal bære våben mod deres medmennesker, men hvor tværtimod deres opgave udelukkende vil gå ud på at hjælpe andre.“

Jeg tror, at denne udtalelse stadig har gyldighed.

De øvrige af forslaget bestemmelser går, som jeg allerede har antydnet, i det væsentlige ud på at lempe den civile arbejds-tjeneste dels gennem nedsættelse af tjenestetiden, dels gennem afsvækkelse af de disciplinære straffe, der nu står til rådighed til opretholdelse af disciplinen blandt de civilarbejdspligtige. Jeg skal gerne indrømme, at det er muligt, at der hist og her i disse bestemmelser kan være enkeltheder, som man nok kan drøfte nærmere. Jeg er dog ikke helt overbevist om, at eventuelle ændringer, sådan som det er foreslået her, i et og alt skal gå i lempende retning. Vi må ikke glemme, at det at blive fritaget for militærtjeneste, i sig selv er en betydelig indrømmelse fra samfundets side. Prisen for at blive fritaget må efter min opfattelse være så høj, at man sikrer sig, at kun de værnepligtige, for hvem det er en samvittighedssag at undgå militærtjenesten, benytter sig af adgangen til civilt arbejde. Der er også et og andet i forslaget og i de udtalelser, som ledsager det, der tyder på, at forslagsstillerne har den samme opfattelse.

Ja, jeg skal ikke ved denne lejlighed gennemgå eller tage stilling til samtlige forslaget enkeltheder. Jeg skal heller ikke afvise, at der i visse af lovforslaget be-

stemmelser indeholdes tanker, som kan overvejes og eventuelt drøftes under et udvalgsarbejde.

Ordføreren for forslagsstillerne (O. Mathiasen): Jeg takker den højtærede indenrigsminister for de udtalelser, som ministeren her har fremsat. Jeg fortolker dem på den måde, at den højtærede minister er indforstået med, at vi ser på lovforslaget i et udvalg, og det vil jeg sige tak for. Jeg sætter megen pris på, at det bliver resultatet.

Jeg skal blot gøre et par bemærkninger til den højtærede indenrigsministers udtalelser, idet jeg går ud fra, at der kan blive lejlighed til yderligere bemærkninger, når vi har hørt, hvad de ærede ordførere for de forskellige partier har at sige.

Med det kendskab, jeg har til militærnægterne — jeg harkendt mange og kender mange endnu — tør jeg sige, at ingen af disse folk har noget som helt ønske om at få en mere lempelig ordning, end soldaterne inden for hæren og de forskellige grene af forsvaret har. Jeg tror, jeg med sikkerhed kan sige, at dette aldeles ikke er tilfældet. Disse folk er villige til at yde en indsats for fædrelandets forsvar akkurat på samme måde, som man må gå ud fra at de allerfleste af de indkaldte værnepligtige er det. De har bare den opfattelse, at der også er andre metoder, efter hvilke man kan forsvare sit fædreland, og i kraft af den opfattelse ønsker de altså ikke at gøre soldatertjeneste eller krigstjeneste, men går, om jeg så må sige, ind for en anden form for arbejde for samfundet, for det fædreland og folk, vi alle tilhører.

Jeg vil også gerne sige til den højtærede indenrigsminister, at det forekommer mig ikke helt rigtigt, når indenrigsministeren taler om, at det heller ikke må blive sådan, at det arbejde, som militærnægterne udfører, nærmest bliver en slags præmiering i sammenligning med det arbejde, soldaterne må gøre. Jeg tror aldeles ikke, at nogen af militærnægterne ønsker en sådan præmiering; de ønsker kun at blive ligestillet med de øvrige værnepligtige, så at de får lov til efter deres opfattelse at tjene deres fædreland, deres folk på bedste måde.

Med hensyn til det disciplinære ved jeg nok, at det har været omtalt mange gange, også i det høje folketing ved tidligere for-

[O. Mathiasen.]

handlinger om lignende sager. Disciplin er et noget vidt begreb, som jeg ikke skal komme nærmere ind på, men jeg tror, jeg tør sige, at de nægttere, der befinder sig i lejrene, og de, der kommer i lejrene i fremtiden, i høj grad vil være villige til at underkaste sig den samme disciplin, som enhver må underkaste sig, der arbejder på en arbejdsplads, hvor man ellers har en fornuftig leder. Jeg har den opfattelse, at der i de senere år ikke har været nogen som helst vanskeligheder af den art.

Hvad angår problemet med militærnægternes samvittighedsgrunde, mener også jeg at der skal lægges vægt herpå; men nu er samvittighed jo et meget vanskeligt begreb at definere, især når man skal se på, hvordan man, om jeg så må sige, skal bruge sin samvittighed i det praktiske samfundsliv. Jeg mener ikke, det må være sådan, at der med samvittighedsgrunde kun tænkes på f. eks. religiøse grunde, at kun sådanne skal give ret til overførelse til civilt statsarbejde. Jeg har den opfattelse, at man, hvis man har den opfattelse, at man ikke kan gøre militærtjeneste, ikke kan gøre krigstjeneste, fordi man mener, at militær- og krigstjeneste er uforeneligt med de menneskelige idealer, som der f. eks. er givet udtryk for i menneskerettighedernes erklæring, så må det være tilstrækkeligt; en sådan samvittighedsgrund må kunne anerkendes. Jeg kan godt sige rent ud, at hvis man ikke mener at kunne udføre sådant arbejde af det, man kalder politiske grunde, må det også kunne anerkendes som en samvittighedsgrund.

I øvrigt skal jeg ikke sige mere nu. Jeg vil dog gerne gentage min tak til den højtærede indenrigsminister, fordi han er villig til at se på spørgsmålet. Jeg håber meget stærkt, at der denne gang må fremkomme et resultat. Der har ved tidligere lejligheder være fremsat mange forslag af lignende art, stillet mange forespørgsler, mange spørgsmål o. s. v., men der er, så vidt jeg kan se, ikke sket ret meget endnu i militærnægterlejrene. Forholdene er omtrent de samme, som de var i 1917. Nu synes jeg, vi burde blive enige om at få gennemført forbedringer til gavn for nægterne og til ære for det demokrati, som vi alle her i vort land sætter så højt.

Niels Matthiasen: Man kan jo ikke sige, at den sag, vi diskuterer i dag, har nyhedens interesse. Det er knap 3 måneder siden, det ærede medlem fru Else-Merete Ross stillede spørgsmål til den højtærede indenrigsminister i forbindelse med værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde, og ved den lejlighed gav den højtærede minister en række oplysninger, der klart belyste de til dette spørgsmål knyttede forhold. Alligevel er der altså nu fremsat et lovforslag af en række af de ærede medlemmer af socialistisk folkeparti, som med forslaget tager sigte på en række ændringer i den gældende lov.

På baggrund af den højtærede indenrigsministers oplysninger også her i dag må man undskylde, at jeg nærmest føler trang til at karakterisere dette lovforslag som et paradeforslag uden forbindelse med virkeligheden, et forslag, som alene synes at skulle tjene mere snævre politiske formål.

Man vedtog i 1917 den første lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde, og de grundliggende principper i denne lov gælder fortsat. Der har ingen tvivl været, og der vil, tror jeg, fortsat heller ikke være nogen tvivl i det høje ting om, at værnepligtige, der ud fra en ærlig religiøs overbevisning eller ud fra andre, dybt personlige samvittighedsgrunde ikke ønsker at forrette militærtjeneste, må kunne fritages herfor. Der bør imidlertid lige så lidt være tvivl om, at de muligheder, der findes for fritagelse for militærtjeneste i den gældende lovgivning, ikke må friste til misbrug eller friste til at vælge civilt arbejde fremfor den militære tjeneste for derved at opnå en fortrinsstilling f. eks. i form af en kortere tjenestetid. Forudsætningen for, at civilt arbejde kan erstatte den militære tjeneste, må være et lighedsprincip, der betyder, at de, som ønsker fritagelse, må behandles nøjagtig som andre værnepligtige, når undtages den væbnede tjeneste og tjenestetiden.

Netop for at undgå fristelser i forbindelse med tjenestetidens længde har flertallet i det høje ting ment, at tjenestetiden for civilt arbejde måtte være længere end for almindelig værnepligt. Man har fastsat denne tjenestetid til 6 måneder mere end den militære værnepligt.

Af det foreliggende forslag fremgår også, at de ærede forslagsstillere fra socialistisk folkeparti er enige i dette princip, idet de

[Niels Mathiasen.]

udtrykkelig slår fast, at „det civile arbejdes varighed er den samme som den til enhver tid ved hæren normale med et tillæg på 2 måneder.“

Det må altså alene være et skøn, som danner grundlaget for ændring af loven på dette område, men jeg synes oprigtig talt, at den ærede ordfører for socialistisk folkeparti, hr. O. Mathiasen, skylder os andre en nærmere forklaring på, hvorfor man netop har valgt 2 måneder som en grænse for den længere tjenestetid, og hvormed man begrundet, at netop disse 2 måneder vil forhindre, at nemhedshensyn eller andre mindre saglige grunde bliver afgørende for dem, som ikke ud fra personlige samvittighedsgrunde ønsker at undgå den militære værnepligt, der er en nødvendighed for at opretholde vort forsvars effektivitet.

Blandt de ændringer, som i øvrigt indeholdes i forslaget, er tillige denne, at retten til fritagelse for militærtjeneste også kommer til at gælde for tjeneste i civilforsvaret, idet denne tjeneste skulle kunne opfattes som værende af delvis militær art. Det må dog vist være på sin plads at fastslå, at dette ikke er rigtigt. Civilforsvarets opgaver har intet med militære opgaver at gøre. Civilforsvaret har alene til formål at afbøde de virkninger, som en eventuel krig kan medføre. Det er — så langt det er muligt — for at beskytte civilbefolkningen og begrænse en krigs tab og lidelser, at man opretholder civilforsvaret. Netop de perspektiver, der knytter sig til moderne krigsførelse, ikke mindst hvor en krig måtte blive ført med atomvåben, burde jo gøre det helt klart, hvor nødvendigt det er at opretholde og udbygge civilforsvaret.

Det forekommer mig ganske ejendommeligt, hvis man fra de ærede forslagsstilleres side nægter at være med til at gøre alt, hvad der står i menneskelig magt for at afbøde virkningerne af en krigs følger for civilbefolkningen. Vi kan ikke være uenige om, at det først og fremmest gælder om at forhindre krigen; men vi må også erkende, at de små lande kun har begrænsede muligheder for at øve indflydelse på den gensidige afspændingspolitik, som er en forudsætning herfor. Skulle vi derfor uden egen skyld blive ramt af krigen, ville man da først med

rette kunne bebrejde os, at vi ikke i tide havde forberedt os på at afbøde følgerne.

Forslagene til ændringer kan mit parti ikke tiltræde, og jeg vil ikke undlade at fremhæve, at jeg synes, det ville være en mere virkelighedsnær politik, hvis de mange, der som vi andre med rette frygter en mulig atomkrigs følger — dersom det da er rigtigt, som det ærede medlem hr. O. Mathiasen siger, at de har en vilje til at forsvare deres fædreland — omsatte deres vilje i praktisk arbejde og påtog sig den opgave inden for civilforsvaret at medvirke til at skabe den nødvendige oplysning og øve den indsats, som i hvert fald kan yde større beskyttelse end ingen, om en krigs ulykker skulle ramme den danske befolkning.

Med hensyn til forslagene om, at civilarbejdet bliver af størst mulig samfundsgavnlig karakter, kan der ikke herske større uenighed. Efter de oplysninger, den højtærede minister har givet i dag, tilstræbes dette inden for de eksisterende rammer, men både det begrænsede antal militærnægtere og den ret uensartede sammensætning af disse rent erhvervsmæssigt indsnævrer jo mulighederne.

Vi skal fra socialdemokratiets side være villige til i et udvalg nærmere at drøfte, om der findes andre muligheder end de eksisterende for at anvende militærnægternes arbejdskraft. Men jeg forudskikker den bemærkning, at heri ligger ikke nogen erkendelse af, at den anvendelse, der i øjeblikket finder sted, ikke skulle være samfundsnyttig. I øvrigt skal man vel også her tage hensyn til, at der ikke må gives de civile værnepligtige en fortrinsstilling i forhold til de militære værnepligtige. Det ville være urimeligt, om det overvejende flertal af unge, for hvem — det kan vi dog godt være enige om — det ikke kan være nogen ønsketilværelse at aftjene deres værnepligt, skulle være vidne til, at et lille fåtal i kraft af et særstandpunkt skulle kunne slippe nemmere, medens det sure slid alene ville blive overladt til de værnepligtige, der inden for forsvaret til punkt og prikke opfylder de pligter, som samfundet har pålagt dem.

Endelig synes jeg også, der er grund til at advare imod det forslag, som tilsigter en deltagelse i internationalt hjælpearbejde for

[Niels Matthiasen.]

militærnægtere. Jeg ved ikke — det er vel lidt uklart — om det er planerne om præsident Kennedys fredskorps, der har inspireret de ærede forslagsstillere; i så fald er det en nyorientering, man kun kan sætte pris på.

Fra mit partis side skal det ikke skorte på velvilje for tanken om et fredskorps, hvori også dansk ungdom kan deltage. Organiseringen af et sådant korps er imidlertid både en vanskelig og meget krævende opgave, som i sin tilrettelæggelse vil være af så vældigt et omfang, at den sikkert bedst kan løses inden for De Forenede Nationers rammer. De unge, der ønsker at deltage i bistandsarbejdet for udviklingslandene, må gøre sig klart, at de må forpligte sig til et forberedende træningsprogram, der kommer til at omfatte både sprogundervisning og teknisk uddannelse. Der vil blive krævet, at de binder sig til tjeneste i et længere bestemt åremål på vilkår, hvis forudsætning først og fremmest skal være en levevis, der svarer til den lokale befolknings levevis; der bliver hverken tale om eventyr eller ferie. De krav, der vil blive stillet, er ikke blot krav om teknisk viden, men også om tilpasnings-evne over for udviklingslandenes befolkninger, om hvem man måske nok kan sige, at de i materiel henseende er tilbagestående i forhold til os, men som til gengæld ofte har en kultur og åndelig rigdom, som aldeles ikke er tilbagestående i forhold til vor. Den ungdom, der skal deltage i et sådant bistandsarbejde, må derfor omhyggeligt vælges og prøves, og det turde være tvivlsomt, om bistandsarbejdet i udviklingslandene vil være tjent med en rekruttering, som næsten udelukkende repræsenterer religiøse sekter eller politiske yderpunkter.

På baggrund af de bemærkninger, jeg her har gjort om det foreliggende lovforslag, kan jeg på mit partis vegne hverken love forslaget nogen nem eller smertefri gang gennem tinget, men vi er naturligvis villige til

i et udvalg at se nærmere på forslaget, inden vi gør vor endelige stilling op.

Østergaard: Jeg kan lige så godt med det samme sige, at venstres gruppe heller ikke kan tiltræde, at der sker en ændring i militærnægternes forhold efter de foreslåede retningslinjer, og vi vil specielt ikke være med til at fastsætte, at militærnægterne ikke kan deltage i civilforsvaret. Jeg kunne godt forestille mig, hvis der i det hele taget skulle finde ændringer sted på dette område, at de da nærmest skulle gå i retning af, at militærnægterlejrene, som kun omfatter ret få personer, blev nedlagt og blev underlagt civilforsvaret. Vi ved, at civilforsvaret netop mangler mandskab, og efter min mening skal man have en meget sart samvittighed for ikke at kunne deltage i det humanitære arbejde, som er civilforsvarets opgave.

I øvrigt vil jeg gerne lige knytte et par bemærkninger til nogle få af de foreslåede ændringer. Først om de forskellige arter af arbejde, militærnægterne efter forslaget skal kunne deltage i. Der er et par ting, jeg vil slå sammen. Som nyt stk. 2 til § 1 foreslås forskellige arter af arbejde, som militærnægtere kan deltage i, som f. eks. nationalmuseets arkæologiske udgravninger og internationalt hjælpearbejde. Det kan vel ikke nægtes, at hvis der blev givet adgang til det, ville det nok bidrage til at påvirke samvittighederne i den retning, at det måske kunne være interessant at deltage i den slags. En sådan fristelse vil jeg naturligvis ikke være med til at skabe.

Dernæst nævnes der forskellige andre produktive formål som f. eks. Hedeselskabet, statsskovvæsenet, landvindingsarbejde og arbejde for vandbygningsvæsenet. Her må vi imidlertid samtidig fastholde, at med det yderst ringe antal personer, det drejer sig om, melder der sig alligevel det praktiske spørgsmål, at der skal være nogen til at passe på dem, og derfor kan vi ikke

[Østergaard.]

fordele dem på så mange vidt forskellige områder.

En anden ting, jeg vil nævne i denne forbindelse, er dette: har man snakket med fagforeningerne inden for de pågældende områder om militærnægternes deltagelse i den slags arbejde? Jeg er næsten overbevist om, at man vil få vrøvl med fagforeningerne.

I henhold til det nye stk. 2 til § 5 skulle der — sådan har jeg i hvert tilfælde forstået det — være adgang for dem, som er blevet indkaldt til militærtjeneste og pludselig får samvittighedsskrupler, til at søge over til militærnægterlejrene. Ja, vi ved nok, at i begyndelsen af militærtjenesten kan der godt være nogle, der er led og ked af det, og det var dog vist uheldigt at give dem adgang til at ændre samvittighedsindstilling netop på det tidspunkt. Naturligvis kan vi ikke gå med til det.

Jeg er ikke rigtig klar over, hvad der tilsigtes med den foreslåede ændring om, at lønningerne til militærnægterne skal fastsættes af indenrigsministeren. Er det underforstået, at det skal være tarifmæssige lønninger, bliver der naturligvis intet besvær med fagforeningerne. Vi vil imidlertid ikke forlade det princip, at aflønningen skal ske på linje med, hvad almindelige soldater får.

I forbindelse med § 7 nævnede den ærede ordfører for forslagsstillerne, at militærnægterne vil under ingen omstændigheder have særrettigheder. Det drejer sig altså om de disciplinære forhold. Så vidt jeg kan se ved at sammenligne den gældende lov med det her foreslåede, går ændringen her i hvert fald ud på en indskrænkning af de disciplinære midler. Jeg forstår det sådan, at de disciplinære midler, der hedder husarrest og fritidsberøvelse, bliver fjernet, og så bliver der efter min opfattelse egentlig ikke andet tilbage af disciplinærmidler end dem, der er gældende på de almindelige arbejdspladser. Det kunne være, man kommer i bekneb for muligheder i den retning.

Til sidst vil jeg sige, at når vi har et forsvaret, der er baseret på almindelig tvungen værnepligt, med de ubehageligheder og byrder, som dermed følger, kan ikke ret mange i den almindelige offentlighed være interesseret i at tilrettelægge forholdene for

militærnægterne sådan, at det ligefrem skal være fristende at blive militærnægter, og det forekommer i hvert fald mig utvetydigt, at forslaget her har den tendens. Derfor kan vi ikke medvirke til dets gennemførelse.

Juul Madsen: Jeg kan helt tilsutte mig den opfattelse, som de to foregående ærede ordførere har gjort gældende vedrørende det lovforslag, som er fremsat af socialistisk folkeparti.

Man mærker så tydeligt hensigten med dette forslag, og der er for mig ingen tvivl om, at der kun er denne ene hensigt: på dette område som på så mange andre områder at forsøge, om man kan undergrave den værnevilje og den vilje til forsvar, der heldigvis findes som et stabilt og stærkt element i den danske befolkning og også blandt dansk ungdom. Forslaget ville, hvis det blev gennemført, få konsekvenser, som måtte være fuldstændig urimelige for den værnepligtige ungdom og den — heldigvis da — i almindelighed sunde og stærke ungdom, der påtager sig de byrder, som forsvaret medfører, og i almindelighed gør det uden at klynke. Der kan ikke være nogen grund til, at folketinget deltager i nogen form for lovgivningsarbejde, som støtter de elementer, der vil løbe fra deres forpligtelser, og som efter vor opfattelse ville være en hån mod den ungdom, der påtager sig sine forpligtelser over for samfundet. Og helt ud i det paradiske ville det være, om disse personer, der af en eller anden grund ikke vil påtage sig værnepligtens byrde, ikke skulle kunne deltage i det arbejde, der udøves af de civile beskyttelseskorps.

Når man endvidere i forslaget er inde på, at disse militærnægtere, som de jo er, skulle kunne skydes ud i internationalt arbejde, er det en malplaceret morsomhed. Deltagere i internationalt arbejde må være unge af en helt anden karakter og med en helt anden indstilling efter vor opfattelse end de unge, der unddrager sig deres forpligtelser over for samfundet.

Det er ikke nødvendigt, synes jeg, at bruge mange ord på dette lovforslag. Vi har fra vor side ingen sympati for det og kan ikke medvirke til dets gennemførelse.

Else-Merete Ross: Da Danmark i 1917 gennemførte en lov, der gav regler om over-

[Else-Merete Ross.]

førelse til civilt arbejde af værnepligtige, for hvem militærtjenesten er uforenelig med deres samvittighed, var vi et af de første lande i verden, der indførte en sådan lov. Vi var et foregangsland.

Lige fra begyndelsen har det været det radikale venstres opfattelse, at militærnægternes arbejdskraft burde finde en samfundsnyttig anvendelse.

Den 4. maj 1950 fremsatte 6 medlemmer af det radikale venstre et lovforslag om ændringer i loven om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde. Det radikale venstre ønskede reglerne ændret på to afgørende punkter: for det første at militærnægterne blev anvendt til statsarbejde af produktiv, samfundsgavnlig karakter, f. eks. arbejde for Hedeselskabet eller andet landvindingsarbejde, skovarbejde, udgravninger i forbindelse med nationalmuseets arkæologiske arbejde og lignende beskæftigelse, hvor de værnepligtige kunne bidrage til løsningen af nyttige statsopgaver; for det andet, at tjenestetiden for civilt arbejde blev nedsat, så at den højest var 3-4 måneder længere end den militære tjenestetid.

Ordfører for forslagsstillerne var den nuværende højtærede landbrugsminister Skytte, som bl. a. sagde:

„Praksis viser, at det arbejde, de unge udfører, er af liden samfundsmæssig nytte ... de er samlet i lejre, og de er i almindelighed henvist til skovarbejde o. lign. i lejrens nærhed, hvilket forhindrer, at de kan sættes til det, vi i almindelighed forstår ved produktivt arbejde“.

Videre anførtes, at det ville være ønskeligt at finde frem til en bedre udnyttelse af de unges arbejdskraft ved arbejde, der kunne virke udviklende på dem, og hvorved de følte at de gjorde nytte, så at de med større lyst ville deltage i arbejde og samfundet ville få mere udbytte af det, end det hidtil havde fået.

Daværende indenrigsminister Smørum gav tilslutning til princippet om, at de unge skal anvendes i produktivt arbejde, og sagde:

„Fra ministeriets side har man da også til stadighed opmærksomheden henvendt på spørgsmålet om at finde nye og så produktive arbejdsopgaver som muligt til supplering af skovarbejdet ...“

Det var i 1950.

Den 18. januar 1961 svarede den nuværende højtærede indenrigsminister på et spørgsmål fra mig angående det civile arbejde følgende, som jeg gerne vil citere, og som jeg beder om at man vil sammenligne med det foregående citat:

„Jeg vil gerne straks sige, at vi har opmærksomheden henledt på andre muligheder, som måtte kunne findes for at beskæftige de værnepligtige med arbejde af samfundsnyttig art, og det vil vi også fortsat have.“

I 11 år har ministeriets opmærksomhed altså nu været henledt på dette spørgsmål, men uden resultat.

Da det foreliggende lovforslag på visse punkter er i overensstemmelse med radikale synspunkter, især angående anvendelse af de unge til produktivt samfundsnyttigt arbejde, vil vi gerne se nærmere på det i et udvalg, og jeg vil meget henstille til den højtærede indenrigsminister, at det materiale, som jeg går ud fra at ministeriet ligger inde med angående ordninger for militærnægtere i andre lande, må blive stillet til rådighed for udvalget.

Jeg tænker f. eks. på Holland, hvor militærnægtere bl. a. benyttes som hjælpere på sindssygehospitaler, på regeringens telegraf- og telefonvæsens kontorer, i skattedepartementet, som snedkere på regeringens byggeforetagender o. lign., og hvor også enkelte akademikere fortsætter deres arbejde for regeringen. Når vi i Danmark har koncentreret os om skovarbejde, som, så vidt jeg forstår, ellers næppe ville blive udført, har jeg på fornemmelsen, at det kan have været, fordi man i fagforeningskredse frygtede, at militærnægtere i store hold skulle blive sat til arbejde, som traditionelt udføres af arbejdsmænd. Hvordan ordnes forholdet til fagforeningerne i Holland? Det ville det være interessant at få at vide.

Indenrigsminister Smørum hævdede over for de radikales ideer i 1950 om at lade militærnægterne arbejde i hold rundt om i landet, hvor der var arbejdsopgaver for dem, at det af hensyn til disciplinen var nødvendigt at have de unge i lejre. Det ville være af interesse at se, hvordan Holland klarer disciplinsspørgsmålet, for forskelligheden i beskæftigelsen tyder jo ikke meget på, at de er samlet i fælles lejre i Holland.

[Elsa-Merete Ross.]

I England er det civile arbejde ikke organiseret af regeringen, men der er bestemte arbejder inden for visse områder, som militærnægterne efter eget valg beskæftiges ved. Desuden ville det angående internationalt hjælpearbejde være praktisk at få oplysninger om, under hvilke betingelser man i England f. eks. lader kvækerne påtage sig opsyn med og indberetning af militærnægternes arbejdsforhold under internationalt hjælpearbejde.

Yderligere ville det være meget oplysende at få et resumé af de forordninger, der i 1961 er trådt i kraft i Vesttyskland for den Ersatzdienst, erstatningstjeneste, som militærnægtere dér skal anvendes til. Det er jo muligt, at det, jeg har set meddelt fra Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung, ikke er helt korrekt. Men efter den oplysning, jeg har fået, skal den tyske civile erstatningstjeneste foregå inden for rammen af forskellige anerkendte organisationer og institutioner som f. eks. sygehuse, plejehuse og andre forsorgsinstitutioner, som nu vil blive anerkendt af arbejdsministeriet. Den tjenesteplygtige kan selv fremsætte en anmodning om at måtte gøre tjeneste i en bestemt af disse anerkendte organisationer. Militærnægterne vælger til varetagelse af deres interesser inden for tjenesten en tillidsmand. Gør de tjeneste enkeltvis eller i grupper på mindre end 5, skal der Betriebsrat eller Personalrat — mon det ikke svarer til henholdsvis driftsleder og personalekonsulent? — tage sig af dem. De unge er forpligtet til at gennemgå en vis uddannelse, hvis det arbejde, de sættes til, kræver særlige forudsætninger. De må kun nægtes bibeskæftigelser, hvis disse skulle hindre det tjenstlige arbejde eller stride mod tjenstlige krav. Tjenestetidens varighed er den samme som inden for militæret. Lønninger og andre ydelser, som familiebidrag o. lign., fastsættes efter de tilsvarende militære regler. For de to årgange 1937-38 regnes der med i alt 2 400 militærnægtere, af hvilke 800 nu er indkaldt.

Selv om der er adskillige andre lande, der har en anden ordning end vi for militærnægternes arbejde, mener jeg det kunne være tilstrækkeligt at se på forholdene i de tre omtalte NATO-lande. I Holland og

England har ordningen været gældende i mange år, og de må derfor have grundige erfaringer, som vi måske kunne drage nytte af. Vesttyskland har ganske vist endnu ikke erfaringer, men det ville være interessant at blive gjort bekendt med de principielle synspunkter, der ligger til grund for den ordning, de har valgt. Hvorfor har de valgt en ordning, der ligger nogenlunde på linje med den hollandske og ikke en ordning som den danske? Hvordan har de tænkt sig at klare disciplinspørgsmålet, som vi mener kun kan løses ved at holde de unge samlet i lejre?

Jeg ønsker dette materiale frem, fordi det jo ikke er udelukket, at udvalget snarere kunne tænke sig en revision af danske militærnægternes arbejde i retning af den hollandske, engelske eller tyske ordning fremfor den, som er foreslået i det foreliggende lovforslag. Fordi vi har haft en ordning med lejre i 40 år, er det jo ikke givet, at det er den eneste tænkelige ordning her i landet.

Desuden ville jeg finde det lærerigt, hvis indenrigsministeriet kunne finde ud af, hvad militærnægterne koster de pågældende lande. For Hollands vedkommende ville jeg være tilbøjelig til at mene, at de ikke er en udgift, for så vidt som de bruges i arbejde for regeringen. Vor ordning er ikke helt billig. For finansåret 1950-51 kostede det 860 000 kr. at holde de daværende lejre i gang. Jeg husker ikke antallet af militærnægtere det år, men i 1952 var der 370. På finansloven i år er opført 819 885 kr. Heraf går de 376 385 kr. til honorar og medhjælp. Da belægningen er gået ned og kun omfatter ca. 65 mand, er der på denne post en væsentlig besparelse. Efter min udregning skulle en militærnægter således for tiden koste 12 613 kr. om året. Af regnskabet er det, så vidt jeg kan se, ikke muligt at finde ud af, hvilken værdi de værnepligtiges arbejde i skovene repræsenterer, eller med hvor stort et beløb skovenes budget aflastes.

Angående nedsættelsen af tjenestetiden har argumentet jo altid været det, at det ikke skulle blive for tilløkkende at blive militærnægter. I Holland er tjenestetiden for civilarbejderne 12 måneder længere end den militære tjenestetid. I Tyskland er tjenestetiden derimod den samme, og dog

[Else-Merete Ross.]

har kun mindre end 1 pct. ønsket erstatningstjeneste. Mit partis standpunkt var i 1950, at den civile tjenestetid ikke burde være mere end 3-4 måneder længere end den militære. Skulle det være muligt i udvalget at nå til enighed om at foreslå andet arbejde end skovarbejde, mener jeg, at tjenestetidens længde kan blive afhængig af arten af det arbejde, der foreslås, og jeg kan derfor ikke tage endelig stilling til dette spørgsmål nu.

Man vil måske sige, at hele dette spørgsmål er en lille sag, for det angår jo kun så få. Men jeg mener, at når man har anerkendt det princip som rigtigt at kunne fritage folk for militærtjeneste af samvittighedsgrunde, må man også være forpligtet til at finde en effektiv arbejdsopgave til dem i den tid, de er inde. Jeg håber det gennem drøftelserne i udvalget vil kunne lykkes at finde frem til former for arbejde, som de unge selv vil finde samfundsnyttige og rationelle, og som virkelig er til gavn for samfundet. Både for de værnepligtiges og militærnægternes vedkommende må vi vel være stærkt interesseret i, at de unge i den tid, de er inde, får en positiv indstilling til og en øget ansvarsfølelse over for samfundet. Da jeg — i hvert fald for militærnægternes vedkommende — tvivler om, at den nuværende form for beskæftigelse bidrager til denne positive indstilling, skal jeg på mit partis vegne sige, at vi gerne vil se på det foreliggende lovforslag i udvalget.

Bækgaard: Forslagsstillerne ønsker på flere punkter foretaget ændringer i den gældende lov, men da jeg ikke rigtig kan se betimeligheden af disse ønsker, kan jeg ikke give støtte til ændringerne. Jeg er klar over, at der er unge mennesker, hvis samvittighed forbyder dem at gøre militærtjeneste, men så kan man jo spørge, om denne indstilling er af gammel dato, eller om den først er tilegnet umiddelbart før sessionen. Måske kan den højtærede indenrigsminister oplyse, om der i de tilfælde, hvor værnepligtige ønsker fritagelse for militærtjeneste, bliver foretaget en undersøgelse af bestandigheden af dette ønske.

Ved behandlingen af den gældende lov i 1952 gjorde den daværende indenrigs-

minister opmærksom på de vanskeligheder, der kunne være ved at overføre de civile værnepligtige til civilforsvaret, herunder at de jo skulle have længere tjenestetid end de almindelige civilforsvarspligtige. Men siden da er der sket en hel del, bl. a. bliver spørgsmålet om at organisere et atomforsvar for den civile befolkning mere og mere aktuelt. Måske var det en opgave for det udvalg, som jeg tror vil blive nedsat, at undersøge muligheden af helt at stryge loven om de civile værnepligtiges arbejde og lade dem overgå til civilforsvaret, f. eks. ifølge vilkårene i en speciel atomforsvarslov.

Med hensyn til spørgsmålet om civile værnepligtiges anvendelse til hjælpearbejde i udviklingslandene må jeg sige, at jeg ville være betænkelig ved at sende netop den kategori af unge ud. Man skal huske på, at der samtidig er en repræsentativ side ved sagen, og da antallet af civile værnepligtige er så lille, vil man ikke repræsentativt få det rigtige udtryk for dansk ungdom. Det har nogle af de ærede ordførere også været inde på, og det synes jeg er rigtigt.

Tjenestetiden bør efter min mening være noget længere for de civile værnepligtige end for de militære enheder. Jeg mener, at man ved fastsættelsen af tjenestetiden bør tage i betragtning, at de civile værnepligtige helt undgår den forøgede tjenestetid, som de tvungent værnepligtige befalingsmænd må gå ind under, i nogle tilfælde helt op til 24 måneder. Endvidere tror jeg, det tjener alle parter bedst at have en længere tjenestetid for civile værnepligtige én gang for alle og så lade være at genindkalde dem.

Angående strafforholdet m. m. kunne mit parti også ønske en udvalgsbehandling, men vi vil gerne slå fast her, at det af lovgivningen klart må fremgå, at ingen kan vente sig bekvemmere forhold, tjenestetid, strafudmåling m. m. som militærnægter end som værnepligtig.

Arne Bertelsen: Jeg ved ikke, hvor mange af det høje tings medlemmer der har prøvet at deltage i en session og prøvet at bedømme ægtheden af de såkaldte militærnægteres overbevisning om at nægte tjeneste i det danske militær af moralske og etiske grunde. Jeg har prøvet det i 1945 ved en ekstraordinær udskrivning efter krigen. Jeg kan godt sige, at det var i 2. udskrivnings-

[Arne Bertelsen.]

kreds, hvor udskrivningschefen, som også er jurist, var en ualmindelig dygtig og ualmindelig tålmodig mand. Man ekspe-derede mange, mange værnepligtige, og så kom der en militærnægter, og det tog den samme tid som 30 eller 40 almindelige værnepligtige. Man gjorde et ærligt forsøg på at finde ud af, om ønsket om at nægte at gøre almindelig militær tjeneste bundede i en ægte overbevisning, og jeg må sige, at jeg følte mig ikke altid overbevist der-om. Det er meget svært at forstå, at de unge mennesker, som ikke vil deltage i virkelig militær tjeneste, ikke kan tænke sig, som det altid blev foreslået dem, at deltage i hjælpetjeneste af en eller anden art, derunder sanitær hjælpetjeneste. Det er meget vanskeligt at fatte, at man i kraft af sine mærkelige overbevisninger ikke kan tænke sig at hjælpe lægerne i en given situation.

Jeg tror, det er meget afgørende, at man ikke gør tjenesten for militærnægtere lettere end tjenesten for dem, der virkelig vil opfyldte deres pligt mod landet. På den anden side er jeg ganske enig med de ordførere, som har gjort sig til talsmænd for, at militærnægterne, hvad enten de så er ægte eller ikke rigtig ægte — de er ikke alle rigtig ægte — får en fornuftig beskæftigelse, en beskæftigelse, som har betydning for vort samfund og måske også en opdragende betydning for den enkelte person.

Indenrigsministeren (Hans R. Knudsen): Jeg har ikke særlig mange bemærkninger i anledning af den debat, der nu er ført om det foreliggende lovforslag. Jeg har forstået hovedparten af ordførerne sådan, at der ikke i almindelighed er nogen stemning for, at de vilkår, der gælder for de civile arbejdspligtige, skal lempes, som det er foreslået.

Jeg bemærkede, at ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem hr. O. Mathiasen, sagde, at ingen af militærnægterne ønsker en lempeligere ordning. Jeg synes, det var rart at høre denne udtalelse, særlig på baggrund af de vidtrækkende lempelser, der ligger i det fremsatte forslag. Det ærede medlem sagde også, at militærnægterne gerne ville yde en indsats i forsvaret. Det tvivler jeg ikke om. Jeg tror, at når antallet

ikke er større, end det er, de 75, så er det for langt, langt den overvejende parts vedkommende, måske for dem alle, virkelig samvittighedsgrunde, der tilsiger dem at komme ind i det civile arbejde; men når så den ærede ordfører for forslagsstillerne også slår fast, at de virkelig ønsker at yde en indsats i forsvaret, men, tilføjes det, blot efter andre metoder eller på anden måde, så kan man ikke undgå, at tanken ledes hen på civilforsvaret. Jeg tror, det var det ærede medlem hr. Østergaard, der ligefrem gik så langt som at foreslå, at CA-lejrene burde nedlægges og de pågældende underlægges civilforsvaret.

Vi ved jo alle sammen, at civilforsvaret er af temmelig ny dato. Hvis vi havde haft civilforsvaret på det tidspunkt, da problemet om dem, der ikke ønskede at gennemgå den militære uddannelse, opstod, tror jeg, at man ville have fundet frem til en anden ordning end de civile arbejdsleje, som man har i dag. Jeg vil gerne understrege, at jeg synes, at det for de mennesker, der af samvittighedsgrunde — jeg mener udtrykkelig samvittighedsgrunde og ikke blot religiøse grunde, som det ærede medlem hr. O. Mathiasen var inde på — ikke ønsker denne uddannelse, burde være sådan, at de kunne komme ind i det civile forsvar, og ethvert forsøg på at fremstille civilforsvaret som en militær foranstaltning må jeg tilbagevise. Det er en civil foranstaltning, og enhver, som af samvittighedsgrunde ikke ønsker at bære våben, burde kunne finde sin plads i civilforsvaret.

Det ærede medlem hr. Østergaard spurgte, om der i praksis var adgang til under militærtjenesten at blive overflyttet til civilt arbejde, og jeg forstod, at det ærede medlem hr. Bækgaard gerne ville vide, om man, hvis de unge, efter at de var begyndt at aftjene deres værnepligt, havde fået samvittighedsskrupler og ønskede at blive fritaget, undersøgte — jeg tror, det ærede medlem sagde bestandigheden af de skrupler, de havde fået. For at der ikke skal være nogen misforståelse, vil jeg gerne sige, at en sådan undersøgelse tror jeg ikke man foretager. Jeg er indstillet på, at man bør respektere de unge mennesker, som, efter at de har påbegyndt den militære uddannelse, får samvittighedsskrupler eller religiøse skrupler. Derfor vil jeg også gerne understrege, at det allerede i dag er sådan i prak-

[Indenrigsministeren.]

sis, at disse unge kan overføres eller bliver overført til civilt arbejde.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross kunne ikke rigtig forstå, at man gennem 11 år ikke havde opnået resultater i retning af at finde noget andet arbejde at sætte militærnægterne til end dette skovarbejde. Nu ser jeg ikke ned på skovarbejde og håber, at det ærede medlem heller ikke gør det; jeg synes, at sådant friluftsarbejde i mange tilfælde er godt. Men når vi ikke i løbet af de 11 år eller længere tid har fundet andre arbejdsopgaver, er det ikke af modvilje, men udelukkende fordi vi stadig væk ikke kan overvinde de vanskeligheder, der ligger i for et så begrænset antal mennesker som op til 75, undertiden nogle og tres, at finde frem til et andet arbejde, som de med rimelighed kunne tage op. Der er jo også visse besværligheder forbundet med ledelsen af arbejdet, og der er forskellige andre ting, der gør sig gældende. Derfor har jeg også ved tidligere lejligheder sagt og vil gentage det her, at det skyldes ikke modvilje mod at finde andet arbejde, og jeg kan tilføje, at det skyldes heller ikke hensynet til fagbevægelsen, for jeg tror ikke, det for nogen af fagorganisationerne er noget afgørende problem, hvor man anvender disse 75 unge mennesker inden for beskæftigelsen, navnlig ikke nu. Jeg har imidlertid ikke spor imod, at man i udvalget ser nærmere på spørgsmålet og undersøger, om der er et reelt grundlag for at finde noget arbejde, som kan sættes i stedet for skovarbejdet. Jeg har ikke megen tro til, at der kan opnås store resultater, men kunne der opnås små resultater, skulle jeg kun være glad.

Ordføreren for forslagsstillerne (*O. Mathiasen*): Da jeg havde den ære at fremsætte dette forslag for det høje ting, henstillede jeg til tingets medlemmer, at man tog socialistisk folkepartis forslag alvorligt og ikke på forhånd karakteriserede det som et paradeforslag eller et forslag, hvormed vi havde til hensigt at hyppe nogle partipolitiske kartoffer. Jeg beklager, at den ærede ordfører for socialdemokratiet, hr. Niels Matthiasen, alligevel startede sin tale med at kalde vort forslag et paradeforslag. Jeg beklager det. Der er vel ikke noget at gøre ved det, men jeg synes ærligt talt, at

man for en gangs skyld godt kunne se bort fra, at det er vort parti, der fremsætter forslaget, og ikke på forhånd sige, at når det er dette partis forslag, vil man overhovedet ikke have noget at gøre med det, for så er det kun et paradeforslag. Det er det ikke, vi har i mit parti en ærlig vilje til at undersøge, om det ikke skulle være muligt at få en ordening for militærnægterne, som i alt fald var noget mere tilfredsstillende end den, man har i øjeblikket, og vi har ingen anden hensigt med forslaget. Som jeg har fremhævet, er der kun tale om ca. 75 unge militærnægtere, så jeg kan ikke forstå, hvordan man kan mene, at vort forslag kun er et paradeforslag, for det kan jo kun dreje sig om, at vi eventuelt kunne erobre ca. 75 stemmer.

Hvad angår civilforsvaret, finder jeg slet ikke anledning til at komme ind på en lang diskussion om vort partis stilling til det. Jeg regner med, at det bliver der lejlighed til senere, måske også her i tinget. Men jeg vil gerne advare stærkt imod det, hvis man i udvalget skulle få den tanke, at man måske kunne klare hele denne sag ved ganske simpelt at foreslå loven om værnepligtiges adgang til civilt arbejde ophævet og i stedet for indrullere militærnægterne i civilforsvaret. Hvis man gør det, tror jeg, man begår en meget forkert handling over for de mennesker, det her drejer sig om, og jeg tror også, det vil være en uklog handling. Det vil ganske sikkert betyde — det kan jeg sige på forhånd — at der bliver en lang række fængselssager; man vil blive nødt til at spærre disse unge inde, som af samvittighedsgrunde ikke kan gøre civilforsvarstjeneste, og jeg kan ikke tro, at man er interesseret i at få en hel række sager af den art. Jeg ved i hvert fald, der må være mange af disse unge mennesker, som ikke vil kunne gøre tjeneste i civilforsvaret af samvittighedsgrunde, og som vil tage de fulde konsekvenser af deres standpunkt. Det vil jeg altså meget stærkt advare imod.

En anden ting, jeg gerne vil sige uden at komme ind på enkeltheder, er en bemærkning til det ærede medlem hr. Østergaard, der sagde noget om, at militærnægterne måtte have en mere sart samvittighed end andre, og det ærede medlem sagde, at man skulle dog have nogen til at passe på disse

[O. Mathiasen.]

militærnægtere. Det ærede medlem brugte udtrykkelig den vending: „nogen til at passe på dem“, for at man ikke skulle få vrøvl med dem. Jeg beklager meget, at det ærede medlem kan sige sådanne ting om disse unge mennesker, som af mere eller mindre dybt alvorlige samvittighedsgrunde vælger det civile arbejde fremfor at lade sig uddanne til den militære krigstjeneste af den art, vi kender den i dag, hvor mennesker tvinges ind i et myrderi og i en så fuldkommen skandaløs mishandling af andre mennesker, at det efter vor mening trodser al beskrivelse. Jeg kan ikke forstå, at man kan tale om dem som folk, man ikke skal have for meget vrøvl med, og sige, at de har en sart samvittighed, og at man er bange for, at man ikke har nok folk til at passe på dem. Jeg synes, det er utilladeligt at bruge sådanne udtryk om disse unge mennesker her i det høje ting.

For den konservative ordfører, det ærede medlem hr. Juul Madsen, gælder noget tilsvarende. Det ærede medlem sagde f. eks., at det efter hans opfattelse ville være en hån mod de unge værnepligtige, hvis man sendte de civile værnepligtige ud til internationalt hjælpearbejde i u-landene. Jeg forstår det ikke. Ville det være en hån mod de andre? Jeg vil gerne vide, hvad han mener med den udtalelse. Hvilken hån kan det være mod dem, der er soldater, at de unge, som ikke ønsker at lade sig uddanne til militær krigstjeneste, får lov at udføre hjælpearbejde i u-landene, hvor hjælp i høj grad må siges at være påkrævet?

Jeg vil gerne takke den ærede ordfører for det radikale venstre, det ærede medlem fru Else-Merete Ross, som havde en absolut positiv indstilling til vort forslag. Jeg synes, det ærede medlem sagde så mange udmærkede ting, at jeg ikke kan tænke mig andet, end at det må have gjort et vist indtryk på de ærede medlemmer, især på ordførerne for de konservative, venstre og de uafhængige. Jeg vil gerne understrege, at jeg helt kan gå med til det ærede medlems forslag om, at man i udvalget får lejlighed til at få så mange oplysninger frem som muligt om, hvorledes forholdene er for militærnægtere i andre lande. Nu ved jeg selv en masse om det, men måske er disse ting ikke officielle

nok. Det er muligt, det vil være godt at få det frem. Jeg kan helt slutte mig til, at disse oplysninger fremkommer fra officielt sted, så at vi kan være sikre på, at de er helt rigtige. Jeg vil imidlertid gøre opmærksom på én ting, som jeg i alt fald ved er rigtig. I Vesttyskland, som kunne være et passende land at sammenligne med — Danmark skulle i hvert fald gerne komme lige så vidt i henseende til fair behandling af de folk, der af samvittighedsgrunde ikke kan gøre militærtjeneste, som man er i Vesttyskland i dag — er der i øjeblikket efter oplysninger, jeg har modtaget fra et bureau dernede, 800 militærnægtere, som i år — d. v. s. i 1960 — vil komme til at gøre tjeneste på sygehuse og plejehjem i stedet for at aftjene deres værnepligt i kasernerne. De unge mennesker stilles til rådighed for almenyttige institutioner, som skal betale staten 7,50 D-mark om dagen for deres bistand. Jeg gør altså bare opmærksom på, at sådan er det i Vesttyskland, og jeg synes ikke, man kan sige, at Danmark ligger helt i spidsen i den retning. Det ville være rart, om vi også kunne få noget sådant frem herhjemme.

Det er sagt af flere ærede ordførere, at man ikke skulle give militærnægtere en lempeligere behandling end andre værnepligtige. Det er jeg ganske enig i. Det eneste, vi ønsker, er, at militærnægterne får den samme — den samme — behandling som de militære værnepligtige, at de bliverigestillet med dem. Det ærede medlem hr. Niels Matthiasen spurgte mig, hvordan vi kunne foreslå, at tjenestetiden skulle være 2 måneder længere for militærnægtere, når vi mener, de skaligestilles med de værnepligtige. I det udvalg, som har udarbejdet dette lovforslag, har der været adskillige fra forskellige kredse i landet, som har hjulpet hinanden med det. Vi kunne naturligvis ønske, at tjenestetiden var nøjagtig den samme som for militæret, men det er vanskeligt at sige, hvor lang militærets tjenestetid er.

Der findes jo ikke nogen ganske bestemt tjenestetid på så og så mange måneder, den er temmelig forskellig for de forskellige grupper. Derfor foreslår vi den samme tjenestetid som den normale ved militæret, og det vil i øjeblikket sige ca. 16 måneder, men af hensyn til bl. a. det ærede medlem

[O. Mathiasen.]

hr. Niels Matthiasen og andre, som ikke kunne tænke sig at give militærnægterne den samme tjenestetid som de værnepligtige, blev vi enige om at foreslå, at tjenestetiden skulle være en lille smule længere, og det blev altså 2 måneder. Hvis det ikke er tilstrækkeligt for det ærede medlem, er vi særdeles villige til i udvalget at gå ned til — skal vi sige — samme tjenestetid, som militæret har.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Niels Matthiasen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Kai Moltke har meddelt mig, at han ønsker til boligministeren at stille følgende spørgsmål:

„Har boligministeren givet eller agter ministeren at give godkendelse og igangsættelsestilladelse til et byggeprojekt fra Danmarks nationalbank angående opførelse af et nyt seddeltrykkeri m. m., placeret midt i Københavns indre bydel?“ Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 7. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om et skibsfinansieringsinstitut.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde [af O. Mathiasen m. fl.].

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om Statsbanepersonalets Sygekasse.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

Mødet hævet kl. 15¹⁷.

57. møde.

Fredag den 7. april kl. 13.

Formanden: Det er meddelt mig, at *Aksel Larsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten og forslag til lov om ændring i lov om særlig indkomstskat m. v. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Aksel Larsen* har vedkommende gruppe udpeget *Herluf Rasmussen*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om et skibsfinansieringsinstitut.

Valgt blev: *Henning Rasmussen, Holger Eriksen, Jørgen Peder Hansen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Hans Rasmussen, Peter Ravn, Aage Fogh, Conrad Kofoed, Foged, Johan Philipsen, Finn Poulsen, Weikop, Baagø, Jørgen Jørgensen* (Ullerup) og *Kai Moltke*.